

УДК 343.9

**APPEAL OF APPEAL OF THE DECISION ON SUBMISSION OF INFORMATION ON
CRIMINAL OFFENSES TO THE UNIFORM REGISTER OF PRE-TRIAL
INVESTIGATIONS
ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕННЯ ПРО ВНЕСЕННЯ ВІДОМОСТЕЙ ПРО
КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ ДО ЄДИНОГО РЕЄСТРУ ДОСУДОВИХ
РОЗСЛІДУВАНЬ**

Patiuk S.O./Патюк С.О.*c.l.s (PhD)/к.ю.н.*<https://orcid.org/0000-0002-2945-2989>**Shcherbak I. A. /Щербак І.А.***c.l.s (PhD), as.prof. /к.ю.н., доц*<https://orcid.org/0000-0002-9202-0759>*Vasyl' Stus Donetsk National University**21, 600-richya str., Vinnytsia, 21021, Ukraine**Донецький національний університет імені Василя Стуса (м. Вінниця),
21021, Україна, м.Вінниця, вул. 600-річчя, б.21*

Анотація. У статті з урахуванням розвитку кримінально-процесуальної науки досліджені проблемні питання початку досудового розслідування, порядок застосування ст. 214 КПК України у сукупності з іншими нормативно-правовими актами, які регламентують процесуальний порядок поводження з заявами (повідомленнями) та іншою інформацією, що містить дані про вчинення кримінального правопорушення.

Ключові слова: кримінальне провадження, кримінально-процесуальний порядок, перевірка заяв та повідомлень про кримінальне правопорушення, оскарження, слідча ситуація, Єдиний реєстр досудових розслідувань.

Abstract. The article, taking into account the development of criminal procedure science, examines the problematic issues of the pre-trial investigation, the procedure for applying Article 214 of the CPC of Ukraine in conjunction with other regulations governing the procedural procedure for handling applications (notifications) and other information criminal offense.

Key words: criminal proceedings; criminal procedural procedure; verification of applications and reports of criminal offenses; appeal, investigative situation; Unified register of pre-trial investigations.

Вступ.

На фоні позитивного для кримінального провадження спрощення порядку початку досудового розслідування слід визнати виникнення в теорії та практиці кримінального процесу проблемних аспектів, пов'язаних з оскарженням діяльності слідчого (прокурора) з внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР або пов'язаних з відмовою у внесенні відомостей. Вважаємо, що існуючі процедури оскарження, по-перше, не сприяють реалізації завдань кримінального провадження і, по-друге, можуть призводити до зловживань з боку органів досудового розслідування.

Питанням, які стосуються початку досудового розслідування присвячені наукові праці Ю. П. Аленіна, О. В. Баганця, Л. М. Лобойка, О. Ю. Татарова, В. І. Фаринника [5] та інших науковців. Погоджуємося, що тема визначення впливу оскарження початку досудового розслідування на забезпечення прав його учасників є доволі об'ємною. Вважаємо, що залишаються дискусійними і потребують подальших досліджень питання стосовно розширення переліку процесуальних рішень

слідчого та прокурора, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування, у тому числі включити до нього й діяльність (бездіяльність) слідчого з внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР.

Основний текст.

При надходженні заяви чи повідомлення про вчинення кримінального правопорушення, слідчий зобов'язаний внести відповідні відомості до ЄРДР та розпочати розслідування, адже чинний КПК України з жодних причин не допускає можливості відмови у прийнятті заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення.

Практика свідчить про два порядки щодо перевірки відомостей про кримінальне правопорушення перед тим, як їх внести до ЄРДР. Відомості, викладені у заяві (повідомленні), вносяться до ЄРДР лише тоді, коли, на думку слідчого чи прокурора, вони дійсно містять дані, які свідчать про вчинення кримінального правопорушення. При цьому відповідно до положень ч. 1 ст. 214 КПК слідчий чи прокурор має лише 24 години для вирішення цього питання. Якщо ж заява чи повідомлення не містить таких відомостей, то усталеною є практика їх розгляду в порядку, встановленому законом «Про звернення громадян». У такому разі провадження буде розпочато лише тоді, коли при розгляді цих заяв (що може здійснюватися у строк до одного місяця) будуть встановлені обставини, які свідчать про вчинене кримінальне правопорушення. Слушною є думка В. Фаринника, що такий початок досудового розслідування є досить сумнівним з точки зору законності. Адже спірним є питання щодо застосування закону «Про звернення громадян» у тих випадках, коли особи звертаються із заявою про вчинене кримінальне правопорушення [1]. В ст. 12 зазначено, що «дія цього закону не поширюється на порядок розгляду заяв і скарг громадян, встановлений кримінальним процесуальним, цивільно-процесуальним, трудовим законодавством» (в редакції 2019р.).

В мотивувальній частині Рішення Конституційного Суду України від 17 червня 2020 року про неконституційність положення ч. 3 ст. 307 КПК України Конституційний суд зазначив, що звертаючись до уповноважених державних органів із заявою, повідомленням про вчинення кримінального правопорушення, особа очікувано перебуває в межах належної правової процедури, забезпечення якої є одним із завдань кримінального провадження (ст. 2 КПК). Недостатність судових гарантій від свавілля у питанні початку кримінального провадження перешкоджає захисту порушених прав людини, зокрема внаслідок унеможливлення судового захисту, передбаченого частинами першою, другою ст. 55 Конституції України [2].

Частиною 6 ст. 214 КПК України передбачено, що слідчий, дізнавач невідкладно у письмовій формі повідомляє керівника органу прокуратури про початок досудового розслідування, підставу початку досудового розслідування та інші відомості, передбачені частиною п'ятою цієї статті. Згідно ч. 1 ст. 110 КПК України всі рішення органів, досудового розслідування, прокурора, слідчого судді, суду є процесуальними рішеннями. Тож, рішення про початок досудового розслідування буде процесуальним.

Отже, при внесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР логічною повинна бути законодавча вимога щодо складання відповідної постанови, чого не міститься в КПК України. Тим самим сторона захисту позбавляється можливості оскаржити процесуальне рішення слідчого чи прокурора щодо внесення до ЄРДР відомостей про кримінальне правопорушення (наприклад, завідомо неправдивих для слідчого чи прокурора).

Разом із тим, у п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК України визначено, що на досудовому провадженні може бути оскаржена бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення. На наш погляд, підвищенню якості та ефективності кримінального судочинства сприятиме можливість оскарження не лише бездіяльності, а й діяльності слідчого чи прокурора, оскільки остання може мати характер зловживань з боку органів досудового розслідування.

Звернемо увагу, що одним з завдань кримінального провадження зазначається й захист особи від незаконного обвинувачення та процесуального примусу (ст.2). Відповідні норми містяться й в Модельному кримінально- процесуальному кодексі країн СНД, який визначає в якості основної цілі кримінального судочинства викриття кожного, хто скоїв злочин, а в якості супутніх цілей – не припустити обвинувачення і засудження невинуватих і не припустити незаконного або не викликаного необхідністю застосування заходів процесуального примусу, призначення покарання або використання інших засобів обмеження прав і свобод громадян [3].

З огляду на існуючий порядок початку кримінального провадження виникає доречне питання: якщо через зловживання слідчого чи прокурора предметом досудового розслідування стала некримінальна подія (або подія, якої взагалі не було), чи не призведе це до аналогічних порушень конституційних прав і свобод конкретної особи.

Заключення та висновки.

1) розгляд заяв (повідомлень) про кримінальне правопорушення відповідно Закону України «Про звернення громадян» є сумнівним, таким що не відповідає завданням кримінального провадження;

2) рішення про внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР (або відмова у внесенні), винесена з недодержанням вимог КПК України, може породити наслідки, які виходять за межі кримінально-процесуальних відносин, і завдати такої шкоди конституційним правам і свободам внаслідок несвоєчасного судового контролю, що поновити їх буде нездійсненим.

Вказані законодавчі недосконалості не сприяють підвищенню ефективності досудового розслідування. Тому вважаємо за необхідне розширити перелік процесуальних рішень слідчого та прокурора, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування, у тому числі включити до нього й діяльність (бездіяльність) слідчого з внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР. Для цього пропонуємо передбачити в КПК України:

- 1) перелік обставин, що унеможливають внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР;
- 2) належну процедуру оскарження (судові гарантії) захисту особи від свавілля державних органів, пов'язаних з незаконним, необґрунтованим початком кримінального переслідування особи.

Література:

1. Фаринник В. Слідчому слід дати можливість пересвідчитись у наявності підстав для внесення відомостей до ЄРДР. Закон і Бізнес. 04.07-10.07.2020. <https://zib.com.ua/ua/143302-slidchomu-slid-nadati-mozhlivist-peresvidchitisy-a-nyayavnos.html>

2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційною скаргою Плєскача В'ячеслава Юрійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень частини третьої статті 307, частини третьої статті 309 Кримінального процесуального кодексу України: справа за № 4-р (П)/2020 від 17 червня 2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va04p710-20#Text>. (дата звернення 20.03.2021).

3. Модельный уголовно-процессуальный кодекс для государств – участников Содружества независимых Государств. Принят Постановлением Межпарламентской Ассамблеи государств - участников Содружества Независимых Государств (Санкт-Петербург, 17.02.1996 г.). URL: <https://docs.cntd.ru/document/901914840> (дата звернення 05.03.2021).